

چالش‌های پیش روی زندگی دینی جدی است / ویژگی‌های نظام اجتماعی اسلامی

در نشست «چالش‌های سبک زندگی اسلامی در دنیای مدرن» تأکید شد: ما به عنوان جامعه اسلامی با ارزش‌های جدیدی روبه‌رو هستیم ...

در نشست «چالش‌های سبک زندگی اسلامی در دنیای مدرن» تأکید شد: ما به عنوان جامعه اسلامی با ارزش‌های جدیدی روبه‌رو هستیم که در برخی اوقات مخالف فقه، وحی و کتب مقدس است در عین حال اسلام اهتمام زیادی برای خانواده به عنوان سنگ بنای تشکیل جوامع قائل است و اختلال‌های موجود در جوامع از خانواده شروع می‌شود.

چالش‌های پیش روی زندگی دینی جدی است / ویژگی‌های نظام اجتماعی اسلامی

به گزارش ایکننا، نشست «چالش‌های سبک زندگی اسلامی در دنیای مدرن» با همکاری خبرگزاری ایکننا، اداره کل همکاری‌های علمی و دانشگاهی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی و رایزنی فرهنگی ایران در تونس با حضور اندیشمندی از ایران و تونس در بستر «اسکایپ» برگزار شد.

این برنامه در استودیو مبین ایکننا برگزار شد و علی اکبر ضیایی، مدیر کل اداره کل همکاری‌های علمی و دانشگاهی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی و نویسنده و پژوهشگر ایرانی، آیت الله سید منذر الحکیم، استاد حوزه و دانشگاه، نویسنده و رئیس پژوهشکده «الذریة النبویة» قم و بدری المدانی، کارشناس علوم اسلامی از تونس سخنرانان نشست بودند.

ضیایی در سخنان خود در این نشست به برخی مسائل در جهان معاصر و تحولات فلسفی در طول تاریخ درباره حقوق بشر و حقوق خانواده و چگونگی اجرای ارزش‌های اسلامی مطابق با فقه اسلامی و ملزومات عصر حدیث از جوامع اسلامی پرداخت. تغییر ارزش‌های اخلاقی پس از لوتریسم

این پژوهشگر ادامه داد: همان طور که می‌دانید بشر قبل از قرون وسطی که ادیان ابراهیمی اعم از اسلام، مسیحیت و یهودیت بوده است، به کتب مقدس احترام می‌گذاشتند و به اصالت کتب مقدس به عنوان اساس کار و عمل و گام برداشتن در زندگی اسلامی نگاه می‌شده که شامل زندگی خانوادگی و زندگی اسلامی بوده است؛ اما بعد از ظهور لوتر و پدیده لوتریسم می‌بینیم که ارزش‌های اخلاقی و انسانی تغییر کرد. لوتر می‌گفت انسان می‌تواند با خدا بدون هیچ واسطه‌ای ارتباط بگیرد یعنی در جهان کاتولیک، واسطه باطل است و هر انسانی اجازه داشت تفسیر خاصی بر اساس دیدگاه خود از کتب مقدس داشته باشد.

چالش‌های پیش روی زندگی دینی جدی است / ویژگی‌های نظام اجتماعی اسلامی

وی افزود: بعد از لوتریسم موضوع اصالت بشریت مطرح شد که آنها از آن به اصالت وجود یاد می‌کنند که البته با مفهوم اصالت وجود در فلسفه اسلامی و حکمت متعالیه متفاوت است؛ بلکه آن آگزیستانسیالیسم است؛ یعنی اصالت انسان در مقابل اصالت خداوند سبحان به عنوان اساس تشریح قانون‌گذاری مطابق با وحی الهی است.

ضیایی بیان کرد: پس از ظهور لوتر و پیروان او ما می‌بینیم که در قرون وسطی تفاسیر متعددی مطابق با آرای شخصی بروز کرد؛ بعد از آن شاهد چهره صنعتی و علمی در غرب بودیم و موضوع حقوق بشر به شکلی برجسته در جهان غرب پدیدار شد و خواسته‌هایی از جهان دینی اعم از اسلام، مسیحیت و یهودیت مطرح گردید که باید حقوق بشر را مطابق با تحولات عصر معاصر و مطابق با معیارهای انسانی و نه بر اساس فقه و قوانین دینی در نظر بگیرند. اینجا بود که کتب مقدس در مواجهه با چالش‌هایی قوی در عصر جدید قرار گرفت.

وی در ادامه گفت: کما اینکه پدیده اومانیزم بروز پیدا کرد، یعنی اصالت انسان در برابر اصالت وحی و اصالت کتب مقدس و اصالت فقه و قوانین دینی و پدیده مدرنیته در همه چیز نمودار گشت، آن هم با انسانی‌سازی جهان یعنی همه چیز را تحت ارزش‌های انسانی قرار دهیم، مثل اینکه می‌گوییم اسلامی کردن علوم، آنجا می‌گفتند انسانی کردن علوم یا انسانی کردن حقوق یعنی حقوق الهی را مثل حقوق انسانی در سازمان حقوقی جهانی قرار دهند.

چالش‌های پیش روی زندگی دینی جدی است

این پژوهشگر در ادامه بیان کرد با توجه به آنچه گفته شد، متوجه می‌شویم که چالش‌های پیش روی زندگی دینی جدی است،

ما به عنوان جامعه اسلامی و خانواده های اسلامی با ارزش های جدیدی روبه رو هستیم.

وی افزود: ما که در جامعه اسلامی زندگی می کنیم، می توانیم هر آنچه را که از فقه می خواهیم در خانواده و حیات دینی و اسلامی خود اجرایی کنیم؛ اما چیزی که کشورهای غربی یا کشورهای با اکثریت مسیحی یا سازمان ملل می خواهند این است که ما حقوق بشر را اجرا کنیم و آنچه شریعت ما به عنوان حقوق و قانون تعیین کرده است، فراموش کنیم؛ بنابراین دانشمندان و متخصصان در زمینه زندگی اجتماعی در جامعه اسلامی وظیفه دارند که نقش اسلام را در اعطای حقوق بشر برجسته کنند.

در ادامه این نشست، آیت الله منذر الحکیم، استاد حوزه و دانشگاه، نویسنده و رئیس پژوهشکده «الذریة النبویة» قم در خصوص چالش های حیات اسلامی در جوامع اسلامی و غربی گفت: مهم ترین چالش در جهان امروز ما غفلت یا به فراموشی سپردن عمده و حذف مهم ترین رکن وجود در حیات اسلامی، خداوند متعال، خالق هستی و خالق انسان و مربی انسان و مسلط بر انسان است که همه چیز از او شروع و به او ختم می شود و او بر همه چیز تواناست.

وی افزود: قرآن کریم به این چالش اشاره می کند، جایی که خداوند متعال می فرماید: «وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنْسَاهُمْ أَنْفُسَهُمْ أُولَئِكَ هُمُ الْعَاقِبُونَ» (و مانند آنان نباشید که به کلی خدا را فراموش کردند، خدا هم حظ روحانی و بهره ابدی نفوس آنها را از یادشان برد، آنان به حقیقت بدکاران عالمند.)

این استاد دانشگاه تصریح کرد: وقتی که انسان، خداوند خالق و مدبر و مدیر جهان هستی و قانون گذار حیات بشری را فراموش می کند، کسی که به کمال انسان اهتمام می ورزد، زیرا بخشنده و مهربان است، زیرا رئوف و عطوف و کریم است، زیرا علیم، قدیر و حکیم است؛ اما انسان ها آن را به حاشیه کشانده و از آن غافلند. همین مسئله به فراموشی سپردن خداوند از سوی انسان منجر به مسخ انسان می شود. در واقع، هویت انسان با ارتباط او با خداوند متعال قوام پیدا می کند.

چالش های پیش روی زندگی دینی جدی است/ ویژگی های نظام اجتماعی اسلامی

وی افزود: انسان فقط حیوان ناطق نیست. انسان اگر هم حیوان باشد، حیوانی است که در فطرت خود میل به معبود دارد، یعنی فرق انسان و حیوان در توجه انسان به سمت خداست؛ زیرا انسان در هر حالی به معبودی نیاز دارد. این معبود می تواند همان رب و پروردگار جهان یا چیزی دیگری باشد.

رئیس پژوهشکده «الذریة النبویة» قم ادامه داد: قرآن کریم به این قضیه اشاره می کند جایی که خداوند می فرماید: «أَقْرَأْتَ مَنَ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ وَأَضَلَّهُ اللَّهُ عَلَىٰ عِلْمٍ وَخَتَمَ عَلَىٰ سَمْعِهِ وَقَلْبِهِ وَجَعَلَ عَلَىٰ بَصَرِهِ عِثَابَۃً فَمَن يَهْدِيهِ مِنَ بَعْدِ اللَّهِ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ: ای رسول ما، آیا می نگری آن را که هوای نفسش را خدای خود قرار داده و خدا او را دانسته و پس از اتمام حجت گمراه ساخته و مهر قهر بر گوش و دل او نهاده و بر چشم وی پرده ظلمت کشیده؟ پس او را بعد از خدا دیگر که هدایت خواهد کرد؟ آیا متذکر این معنی نمی شوید؟» (آیه ۲۲ سوره جاثیه)

آیت الله الحکیم گفت: کسی که از الوهیت پروردگار خارج شده و خود را به زندان کوچک دنیا و ماده بیندازد و از خدا دور شود و اصلاً با خدا ارتباطی نداشته باشد، این انسان تنزل پیدا می کند. از جایگاه رفیع کمال مطلق به جایی می رسد که افق محدودی پیش روی خود می بیند و در واقع این مسخ شدن انسان است و به بن بست های بزرگی ورود پیدا می کند و در واقع موجب قتل نفس خود شده است. این حال انسانی است که خداوند را فراموش کرده و این واقعیت اومانیسیم است. اصالت انسان نامش اصالت انسان است و در واقع آن مسخ انسان است، یعنی انسان از دایره ارتباط با معبود خارج می شود، وارد ظلمات می شود، خود را در زندانی محدود اسیر می کند زیرا عالم ماده عالم محدود و تنگناست.

این استاد دانشگاه در ادامه گفت: خداوند در قرآن کریم می فرماید «مَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ أَشَدُّ كَرَمًاۢ اشْتَدَّتْ بِهِ الرِّيحُ فِي يَوْمٍ عَاصِفٍ لَّا يَقْدِرُونَ مِمَّا كَسَبُوا عَلَىٰ شَيْءٍ ۚ ذَٰلِكَ هُوَ الصَّئَالُ التَّبَعِيدُ» (مثل اعمال کسانی که به خدا کافر شدند به خاکستری می ماند که در روز تند باد شدید همه به باد فنا رود، که از همه کوشش خود هیچ نتیجه نبرند. این همان ضلالت و حسرت دور از طریق نجات است.) (آیه ۱۸ سوره ابراهیم)

وی افزود: خداوند در جای دیگر می فرماید «وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَعْمَالُهُمْ كَسَرَابٍۭ يَفِيعَةٍ يَحْسَبُهُ الظَّمْآنُ مَاءً حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُ لَمْ يَجِدْهُ شَيْئًا وَوَجَدَ اللَّهَ عِنْدَهُ فَوَقَّاهُ حِسَابَهُۥ وَاللَّهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ» (کسانی که کافر شدند، اعمالشان همچون سرابی است در یک کویر که انسان تشنه از دور آن را آب می پندارد، اما هنگامی که به سراغ آن می آید چیزی نمی یابد، و خدا را نزد آن می یابد که حساب او را به طور کامل می دهد.) (آیه ۳۹ سوره نور)

آیت الله الحکیم گفت: این مهم ترین چالش برای بشریت و جهان بشری است که تحت عنوان دموکراسی و آزادی و حیات آزاد مطرح می شود؛ اما بحران بزرگی است و انسان را به زندان ماده سوق می دهد و انسان در واقع به ظلماتی یکی پس از دیگری وارد می شود و این آزادی دروغین و تقلبی و نه آزادی واقعی است.

رئیس پژوهشکده «الذریة النبویة» قم افزود: برای مثال یک خواهر مؤمن در جامعه اسلامی خود را ملزم به داشتن حجاب می کند؛ اما کشورهایی که ادعای دموکراسی می کنند به همین اندازه به عقیده افراد احترام نمی گذارند و از این طریق حقوق بشر پایمال می شود؛ بنابراین انسان چگونه می تواند در چنین فضاهایی که فقط ادعای دموکراسی می کنند و دموکراسی آنها دروغین است خط مشی اسلامی را در حیات خود در پیش بگیرد.

آیت الله الحکیم افزود: من در اینجا چهار سؤال را مطرح می کنم تا در بحث عمیق تر شویم. ما می گوئیم خط مشی اسلامی چیست؟ چرا باید به این خط مشی حیات اسلامی پایبند باشیم؟ چالش ها و مسائل روبه روی کسی که می خواهد به خط مشی حیات اسلامی پایبند باشد چیست؟ و اصلاً چه عللی وجود داشته که ما با این چالش ها روبه رو شده ایم؟ اصلاً چرا بشر امروز از خدا دور شده است، چرا دین به حاشیه رانده شده است؟ چرا با وجود همه پیشرفت های خیره کننده علمی و صنعتی در جهان، انسانیت انسان ها در توحید و ارتباط با خدا افول کرده است.

وی افزود: خداوند می فرماید «وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَٰكِن كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُم بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ» (و اگر اهل شهرها و آبادی ها، ایمان می آوردند و تقوا پیشه می کردند، برکات آسمان و زمین را بر آنها می گشودیم؛ ولی (آنها حق را) تکذیب کردند؛ ما هم آنان را به کیفر اعمالشان مجازات کردیم.) (آیه ۹۶ سوره اعراف)

آیت الله الحکیم با طرح این سؤال که اصلاً چرا انسان ها به این سطح رسیدند، گفت: قرآن جواب های مختلفی می دهد و می گوید: «كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَّاظِرٌ» (حقا که انسان سرکش می کند) «أَنْ رَأَىٰ اسْتَعْتَىٰ» (همین که خود را بی نیاز پندارد)

وی افزود: یا در جای دیگر خداوند متعال می فرماید: «كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِطَغْوَاهَا، إِذِ انبَعَثَ أَشْقَاهَا. قَفَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ نَاقَةَ اللَّهِ وَسُقْيَاهَا. فَكَذَّبُوهُ فَعَقَرُوهَا قَدَمَهُمْ عَلَيْهِمْ رَبُّهُمُ يَذِّبُهُمْ قَسْوَاهَا، وَ لَا يَخَافُ عُقْبَاهَا» که اشاره به طغیانگری قوم ثمود دارد که معجزه پیامبرشان را از بین بردند و به عذاب الهی دچار شدند.

آیت الله الحکیم افزود: در جای دیگر خداوند می فرماید «الَّذِينَ طَعَوْا فِي الْبِلَادِ». همان اقوامی که در شهرها طغیان کردند. «فَأَكْثَرُوا فِيهَا الْقَسَادَ» پس فساد فراوان در آنها بار آوردند.

این استاد دانشگاه گفت: «قَصَبَ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ سَوْطَ عَذَابٍ» (تا آنکه پروردگارت بر سر آنان تازیانه عذاب را فرونواخت «إِنَّ رَبَّكَ لِيَالْمُرْصَادِ» (زیرا پروردگار تو سخت در کمین است)

الحکیم افزود: بنابراین چگونه از این بحران ها خارج می شویم. در شرایطی که عوامل این بحران ها مادی و برخی ارادی و برخی خارج از اراده افراد و برخی عوامل اجتماعی است، برخی عوامل قابل تغییر و برخی غیر قابل تغییر است. در جواب باید گفت که در قرآن کریم آمده است که مهم ترین راه برای تغییر، اراده تغییر داشتن است و در این خصوص خداوند می فرماید: «لَا يَغْيِرُ اللَّهُ مَا بَقِيَتْ حَتَّىٰ يَغْيِرُوا مَا بَانَفْسِهِمْ» و این سبک اسلامی است که قرآن کریم معرفی می کند. خداوند کریم در آیه ۶۱ سوره یس می فرماید: «وَأَنْ أَعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ» و اینکه مرا بپرستید این است راه راست.

این اندیشمند عراقی گفت: اسلامی شدن حیات انسان به گفته خداوند در عبادت است. اسلام عبادت را به شکل واقعی آن ترسیم کرد. شاید یک انسان همه عمرش را در عبادت باشد؛ اما عبادت فقط در نماز و روزه نیست. عبادت در با خدا بودن است. عبادت در، برای خدا کار کردن است.

وی به روایتی هم از امام صادق (ع) اشاره کرد که می فرماید: «مَنْ تَعَلَّمَ لِلَّهِ؛ وَعَمِلَ لِلَّهِ؛ وَعَلَّمَ لِلَّهِ؛ وَدُعِيَ فِي مَلَكُوتِ السَّمَاوَاتِ عَظِيمًا، فَقِيلَ: تَعَلَّمَ لِلَّهِ؛ وَعَمِلَ لِلَّهِ؛ وَعَلَّمَ لِلَّهِ؛ هَرُ كَهَ لِلَّهِ عِلْمٌ يُمَوِّدُ وَ لِلَّهِ عَمَلٌ يُمَوِّدُ وَ لِلَّهِ دُعَاؤٌ يُمَوِّدُ» [به آن عمل کند و برای خدا به دیگران آموزش دهد، در ملکوت آسمان ها از او به بزرگی یاد شود و گفته شود: برای خدا آموخت، برای خدا عمل کرد و برای خدا آموزش داد!]

و در جای دیگر خداوند می فرماید: «و ما خلقت الجن و الانس الا ليعبدون»؛ جن و انس را جز برای پرستش نیافریدم.»

آیت الله الحکیم گفت: بنابراین تکلیف ما و وظیفه بزرگ ما این است که خدا را عبادت کنیم و این سبک درست زندگی اسلامی است که همه توان و ظرفیت خود را در دنیا برای راه خدا در پیش بگیریم: «فَأَمَّا يَا أَيُّكُمْ مِئِّي هَذِي قَمَنٌ تَبِعَ هَذَايَ قَلَّا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ»

وَلَا هُمْ يَخْرَتُونَ: تا آن گاه که از جانب من راهنمایی برای شما آید، آنان که پیروی او کنند هرگز بیمناک و اندوهگین نخواهند شد». بنابراین کسانی که از خدا و پیامبر پیروی کنند دو چیز از آنها دور می شود؛ ترس و نگرانی و این راه خوشبختی انسان است. مهم ترین راهبردها برای تقویت سبک زندگی اسلامی

آیت الله الحکیم در ادامه در پاسخ به سؤالی درباره اینکه در کدام یک از سوره های قرآن به سبک زندگی اسلامی مسلمان به وضوح پرداخته شده است، گفت: برخی سوره های قرآن به انواع رفتارها و عقاید پرداخته است که اگر انسان به آن پایبند باشد سبک زندگی انسان، اسلامی می شود.

او تصریح کرد: در سوره های لقمان، حجرات، النساء، مائده بقره، فرقان به صورت ویژه در خصوص سبک زندگی اسلامی و به خصوص زندگی خانوادگی پرداخته شده است.

الحکیم درباره مهم ترین راهبردها برای تقویت سبک زندگی اسلامی و به خصوص بین جوانان گفت: اسلام به معنای تسلیم در برابر خدا و عبودیت پروردگار است و در این صورت انسان از همه محدودیت هایی که او را در زندان مادیات به غل و زنجیر می کند، رهایی می یابد.

این استاد دانشگاه به روایت هایی از امام علی(ع) اشاره کرد که می فرماید: «إِلَهِي كَفَى لِي عِزًّا أَنْ أُكُونَ لَكَ عَبْدًا وَ كَفَى لِي قِخْرًا أَنْ تُكُونَ لِي: خدای من مرا همین عزت بس که بنده تو باشم و همین سربلندی ام بس که تو پروردگار من باشی» و در جای دیگر امام علی(ع) می فرماید «أَنْتَ كَمَا أُحِبُّ قَا جَعَلْتَنِي كَمَا تُحِبُّ: تو آنچنانی که دوست دارم، مرا هم چنان کن که دوست داری.»

وی افزود: گناه ها چیزی است که انسانیت انسان را به طور یک مرتبه یا به تدریج از بین می برد. و از همین رو خداوند می گوید این ها حدود خداوند است و در قرآن کریم می فرماید: «وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ: و هر کس از حدود الهی تجاوز کند به خویشتن ستم کرده است.»

الحکیم تأکید کرد: انسان اگر این بصیرت را داشته باشد نصف راه را رفته است و در نیم دیگر باید به گونه ای عمل کند که حتی اگر شرایط محیط پایبندی به احکام اسلام را دشوار کند، ثابت قدم باشد.

وی افزود: اسلام دینی است که همه موانع، شرایط و بحران ها را ملاحظه می کند و برای آن قواعدی قرار می دهد و می گوید که در پیاده کردن دین، حرج و سختی نیست و از همین رو اسلام دین حیات است، زیرا می توان آن را در همه شرایط تطبیق داد. اگر کسی نمی تواند بایستد و نماز بخواند، بر او حرجی نیست. او می تواند بنشیند و نماز بخواند. اگر نمی تواند بنشیند، می تواند حتی با اشاره نماز بخواند؛ اما در هیچ حالتی نماز از انسان ساقط نمی شود حتی اگر در شرایط سخت و دشوار گرفتار آمده باشد و همین مسائل درباره دیگر احکام اعم از زکات، امر به معروف و نهی از منکر صدق می شود؛ کند. همه این ها شروطی دارد که می توان آن را با زندگی در همه شرایط تطبیق داد.

به گزارش ایکن، در ادامه این نشست، «بدری المدانی» کارشناس علوم اسلامی از کشور تونس طی سخنانی به ویژگی های زندگی خانوادگی و اجتماعی اسلامی و همچنین چالش های پیش روی آن اشاره کرد.

چالش های پیش روی زندگی دینی جدی است/ ویژگی های نظام اجتماعی اسلامی

او درباره ویژگی های زندگی خانوادگی و اجتماعی در قرآن و سنت و آیات و روایات گفت: خانواده پایه و اساس جامعه و آغوشی است که بزرگان و صالحان در آن تربیت می شوند، بنابراین هدف اسلام از تشکیل خانواده، دستیابی به اهداف بزرگی است که همه ابعاد جامعه اسلامی را در بر می گیرد و تأثیر عمیقی بر زندگی مسلمانان و موجودیت امت مسلمان دارد.

این پژوهشگر اهداف تشکیل خانواده را برشمرد و گفت: ازدواج و تشکیل خانواده به انسجام جامعه و تحکیم برادری بین اعضا، گروه ها و مردمان آن منجر می شود. خداوند هم در قرآن کریم می فرماید: «وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُ نَسَبًا وَصِهْرًا وَكَانَ رَبُّكَ قَدِيرًا» (آیه ۵۴ سوره فرقان)

وی افزود: اسلام همچنین تشکیل خانواده را ابزاری مؤثر برای حفاظت از اعضای آن از پیر و جوان و زن و مرد از فساد و همچنین برای صیانت از جامعه در برابر هرج و مرج قرار داده است؛ بنابراین تحقق این هدف از طریق تشکیل خانواده ممکن است، زیرا در غیر این صورت احتمال انحراف از مسیر فضیلت و طهارت و آسیب روحی و روانی وجود دارد و همچنین با گسترش فسق و شرارت به جامعه نیز آسیب وارد می شود.

المدانی سومین هدف از تشکیل خانواده را تهذیب روح و رشد فضایی دانست که منجر به زندگی مبتنی بر شفقت و نوع دوستی می شود و گفت: خانواده جایی است که اعضای آن با به دوش گرفتن مسئولیت ها در انجام وظایف همکاری می کنند.

وی با اشاره به نقش خانواده در تولید نسل برای حفظ نسل انسان و سپس مسئولیت آن در تربیت و راهنمایی آنها و شکل گیری شخصیت انسان ها گفت: هر انحرافی که فرزندان خانواده را تحت تأثیر قرار دهد، منشأ آن در وهله نخست خانواده و پدر و مادر هستند.

المدانی افزود: بنابراین خانواده نخستین جایی است که فرزندان صالح در آنجا رشد می کنند و تنها مجال برای ایجاد عواطف مربوط به دوستی خدا و پیامبر و مسلمانان است تا افراد مفید و مؤثری تحویل جامعه داده شود.

این استاد تونسی تصریح کرد: اگرچه ما با رجوع به کتاب خدا و سنت تأکید می کنیم که اصطلاح خانواده در قرآن کریم نیامده است و در حدیث پیامبر(ص) هم فقط در یکجا آمده است که دال بر جمعی از مردان است؛ اما برخی اصطلاحات قرآنی نظیر اصطلاح «اهل» و «آل» که دال بر جماعت مردان و عشیره آنهاست به معنای معاصر آن نزدیک است. بنابراین نمی توان بر اساس تکرار اصطلاحات در خصوص اهتمام قرآن به خانواده یا عدم اهتمام آن استنباط کرد، بلکه میزان توجه قرآن به خانواده اهمیت دارد؛ زیرا در قرآن به تفصیل به مسائل ارزشی و ارشادی مربوط به اعضای خانواده پرداخته شده از بیان حقوق اعضای خانواده تا وظایف و ارزش ها و اهدافی که باید دنبال کنند.

المدانی گفت: از زمان طلوع خورشید اسلام، آموزه های اسلامی برای سعادت خانواده در دنیا و آخرت ارائه شده است که با اصلاح وضعیت زنان و اعطای حقوق آنها آغاز می شود که در دوران جاهلیت از بین رفته بود. اسلام همچنین برای پدر و مادر مسئولیت بزرگ تربیت فرزندان را قرار داده است.

وی در ادامه به حدیثی از پیامبر اکرم(ص) اشاره کرد که می فرماید: «کلکم راع، و کلکم مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ» (هر کدام از شما مسئول هستید و درباره افرادی که به سخن شما گوش می دهند بازخواست خواهید شد)؛ بنابراین هر مردی که سرپرست یک خانواده است و هر زنی که یک همسر و مادر است، همگی مسئول هستند.

او در ادامه به اهتمام قرآن کریم به اصل تقدیر و احترام برای پدران و مادران و اطاعت از امرشان اشاره کرد و گفت که خداوند متعال می فرماید: «وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا» و درباره قطع صلح رحم هم به شدت نهی کرده است و می فرماید: «فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ تَوَلَّيْتُمْ أَنْ تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَتَقَطِّعُوا أَرْحَامَكُمْ».

چالش های پیش روی زندگی دینی جدی است/ ویژگی های نظام اجتماعی اسلامی

المدانی به موضوع تشویق قرآن به ازدواج و تشکیل خانواده نیز اشاره کرد و گفت که خداوند می فرماید: «يا مَعْشَرَ الشَّبَابِ، مَنِ اسْتَطَاعَ مِنْكُمُ الْبَاءَةَ، فَلْيَتَزَوَّجْ، وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ، فَعَلَيْهِ بِالصَّوْمِ؛ فإِنَّهُ لَهُ وَجَاءٌ»

او در ادامه با اشاره به تفاوت موجود میان نظام خانواده در اسلام با نظام خانواده در نزد غربی ها، گفت: نظام خانواده در غرب مبتنی بر رهایی کامل و مطلق از تمامی تکالیف است و در اثر مشکلات و آفات موجود این نظام تقریباً از بین رفته است.

این پژوهشگر به گزارش مجله تایمز در ۱۹۹۵/۶/۲ میلادی اشاره کرد که در آن آمار دقیق و وحشتناکی از گسترش جنایت در آمریکا ارائه شده و آمده است که در آمریکا هر ۲۱ دقیقه یک قتل اتفاق می افتد. از این تعداد ۱۰ درصد در داخل خانواده رخ می دهد. عدم تمایل به ازدواج در آمریکا به ۸۵ درصد و میزان طلاق به بیش از ۵۰ درصد رسیده است، همچنین ۴۱ درصد از فرزندان در بریتانیا خارج از ازدواج متولد می شوند.

بر اساس این پژوهش آمریکایی، خشونت علیه کودکان در آمریکا نیز افزایش یافته است. ۲۷ درصد از کسانی که کشته می شوند، کودکان زیر ۱۰ سال هستند، میزان اعتیاد به مواد مخدر حتی در سنین زیر ۱۸ سال افزایش یافته است، زیرا ۴۷ درصد در آخرین ماه دپارتمان در سال ۲۰۰۳ در آمریکا از الکل استفاده کرده اند.

این پژوهشگر تأکید کرد: در تمام کشورهای بزرگ تنها زندگی کردن سالمندان روند رو به رشدی داشته است. به عنوان مثال، ۷۰ درصد از زنان بالای ۸۵ سال در بریتانیا به تنهایی زندگی می کنند که این نرخ بالاتر از مردان است و نسبت خانواده های بدون فرزند و همجنس گرایی در بین غربی ها بالا رفته است.

ایشان در ادامه ویژگی های نظام اجتماعی اسلامی را برشمرد و نخستین آن را الهی بودن نظام اجتماعی در اسلام با همه اجزای آن دانست و گفت که خداوند متعال برای انسان همه جوانب خیر را وضع کرده چرا که او داناتر و حکیم تر است و از همین روست که می فرماید: «الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا»

وی افزود: در الوهیت نظام اجتماعی در اسلام، طمأنینه از جهات متعدد آن حاصل می شود، آرامش ناشی از توکل به خدا و بی نیازی از او از هر چیز دیگر و طمأنینه هم برخاسته از حق است و اینکه آن نظام بی هیچ شکی بر مبنای حقیقت آشکار است.

المدانی دومین ویژگی نظامی اجتماعی را عبادی بودن آن خواند و اینکه در این نظام کارهای خیر برای پاسخ به امر الهی انجام می شود. اسلام، عبادت را صرف انجام مناسک نمی داند؛ اما تمام زندگی تابع قانون خداست.

این پژوهشگر سومین ویژگی نظام اجتماعی اسلامی را در توازن دانست و گفت: در این نظام حقوق مرد با حقوق زن متوازن است و حقوق فرد و جامعه همین طور، از همین روست که خداوند متعال می فرماید: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ» المدانی در این خصوص گفت: در اسلام نیازهای عاطفی و روانی انسان و تمایلات جسمی و روحی او متعادل است، به طوری که یک طرف بر طرف دیگر مسلط نمی شود.

او چهارمین ویژگی نظام اجتماعی در اسلام را تکامل دانست و گفت: این نظام بر مبنای تکامل بین افراد است، یعنی زن و مرد هر کدام رسالت مشخصی دارند و یکدیگر را کامل می کنند و همه مردم هم زندگی کامل بر اساس تکامل و نه کشمکش و درگیری دارند. فرد مسلمان هر آنچه را برای خود دوست دارد برای برادرش هم دوست دارد. آنها گویی اعضای یک پیکرند که یکدیگر را کامل می کنند همان گونه که خداوند متعال می فرماید: «إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ».

المدانی پنجمین ویژگی نظام اجتماعی در اسلام را جامع بودن آن دانست و گفت: یعنی نظام اسلامی، جامع مصالح مسلمین است؛ مسلمان از وقتی که در شکم مادرش است تا زمان مرگش و بعد از مرگش حقوق او محفوظ است.

نویسنده در ادامه به موضوع شناخت اهداف تشکیل نظام اجتماعی اسلامی پرداخت و گفت: تحقق این اهداف از اهمیت بالایی برخوردار است و در پیشگیری، ایجاد ابتکار عمل و مراقبت از همه منافع، اهمیت زیادی دارد یعنی از تمام خطراتی که ممکن است متوجه جامعه شود، پیشگیری می کند در جهت اهدافی که مد نظر اسلام است، ابتکار عمل ارائه می دهد و از خصوصیات منافعی که در نظر گرفته است، صیانت می کند.

او شش مورد از منافع تشکیل نظام اجتماعی را ایجاد آرامش، ایجاد دوستی، رحمت و مهربانی، دستیابی به حقوق، همبستگی اجتماعی و تقویت روابط میان اعضای جامعه اسلامی، آشنایی بین مردم و قبایل، ایجاد پل ارتباطی سودمند و همکاری در راه خیر حتی با مخالفان دین دانست.

المدانی هفتمین منفعت تشکیل نظام اجتماعی را در حفظ پنج ضرورت اصلی دانست و گفت: هدف نظام اجتماعی در اسلام حفظ ضروریاتی است که زندگی بر آن استوار است که عبارتند از نخست دینی که به وسیله آن رابطه انسان با پروردگارش درست می شود و هدف از وجود انسان محقق می شود، دوم عقل که اساس تکلیف است و وجه تمایز و افتخار، سوم نفس، و در آن استمرار حیات برای هدف بزرگی است که خداوند متعال خواسته است، چهارم حفظ ناموس و نسل که راه تولید نسل، عفت و پاکی اصل است و پنجم پول که اساس زندگی و ابزار کمک به انجام واجبات است. راه رهایی از مسائل و انحرافات اجتماعی

این نویسنده تونسی در بخش دیگری از سخنانش در خصوص سبک زندگی اسلامی به راه رهایی از مسائل و انحرافات اجتماعی پرداخت و نوشت: دیگر بر کسی پوشیده نیست که جوامع مسلمان در حال حاضر تا چه اندازه از مشکلات اجتماعی جدی رنج می برند که آنها را در مقابل تمدن غرب که پیشرفت های علمی و اقتصادی زیادی داشته است، شرمنده کرده است، در حالی که این تمدن غربی از عدم تعادل اجتماعی رنج می برد که پیشرفتش به هیچ بهایی نمی آرد.

چالش های پیش روی زندگی دینی جدی است/ ویژگی های نظام اجتماعی اسلامی

وی افزود: دلیل آنچه در غرب و در جوامع اسلامی ما می گذرد، این است که این رویداد در غرب ناشی از نقص در نظام ارزش هاست. یعنی نتیجه طبیعی و منطقی اعتقادات غرب است که آن را پیاده می کند؛ اما در جوامع اسلامی به عواملی خارجی

بازمی‌گردد. یعنی در اساس نتیجه متأثر شدن از غرب است که می‌توان با آن مقابله کرد و با همکاری و مجاهدت از شدت و بازتاب‌های آن کاست تا ارزش‌ها و اصول خودمان را فعال کرد و به پایبندی به اسلام دعوت نمود.

المدانی با تأکید بر اینکه اسلام سرچشمه فرهنگ مردم و معیار رفتار آنهاست، گفت: اسلام اهتمام زیادی به خانواده به عنوان سنگ بنای تشکیل جامعه قائل است و اختلال‌های موجود در جامعه از خانواده شروع می‌شود؛ بنابراین رابطه میان اعضای خانواده رابطه مقدسی است و هر تلاشی برای از بین بردن آن جرم است، زیرا آوارگی فرزندان یک خانواده و ایجاد کینه و خصومت میان اعضای جامعه را به همراه دارد.

وی افزود: اسلام به خانواده توجه زیادی دارد و نظام حکیمانه‌ای را مبتنی بر اصول قوی برای آن وضع کرده و دستورات و توصیه‌های لازم را ارائه کرده است که اگر امت به آن عمل کند در مسیر درست قرار می‌گیرد و اگر بنیه یک اجتماع سالم باشد می‌تواند خصومت و تجاوزگری‌های بیگانگان را هم دفع کند و از همین رو اگر امت به دین خود و پایبندی به اصول و ارزش‌های خود بازگردد، امیدها برای بازگشت آن به دوره متمدنانه سابق خود هم زنده می‌شود.

او در ادامه دعوت اسلام به ازدواج و همچنین توصیه‌های آن در خصوص روابط میان زوجین و دعوت به رفع نیازهای غریزی از طرق شرعی و توبه و استغفار به درگاه الهی را در پیشگیری از انحرافات در جامعه اسلامی مهم برشمرد و گفت: این مسائل اخلاقی که دین به آن دعوت کرده است، می‌تواند جامعه اسلامی را از انحرافات که امروز جامعه غربی را در اوج مدنیت و شکوفایی اقتصادی گرفتار کرده است، نظیر زنا، همجنس‌گرایی، شرب خمر و انحراف‌های عقیدتی مثل ارتداد مصون بدارد.

او در پایان بر لزوم حمایت کشورها و حکومت‌ها از خانواده به عنوان یک نهاد تربیتی تأکید کرد و گفت: خانواده نقش زیادی در ایجاد امنیت و ثبات در جامعه دارد و از همین رو از تصمیم‌سازان حوزه تعلیم و تربیت و گفتمان‌دینی خواسته می‌شود مفاد و محتواهایی را در خصوص فرهنگ خانواده و مسئولیت‌های آن به تصویب رسانند و مسئولان ذریب برنامه‌های آموزشی ویژه‌ای را برای آگاهی بخشی به پدران و نقش آنها در ایجاد همبستگی بین اعضای خانواده ترتیب دهند و همچنین برنامه‌هایی در خصوص نحوه استفاده درست از ابزارهای ارتباطی جهان امروز وضع شود.

المدانی همچنین از علمای دینی هم خواست در کنار مجاهدت‌های خود در زمینه فقه و حقوق به مباحث اخلاق اسلامی اهتمام بیشتری ورزیده تا محصول این تلاش، رکن و مبنای برنامه ریزی‌ها و آموزه‌ها برای نسل‌های آینده باشد.